

Újkőkori, rézkori és római kori településrészletek Albertfalván

(Budapest, XI. ker., Mezőkövesd utca 1–3., Hrsz.: 43567/2)

Parts of Neolithic, Copper Age and Roman Period settlements at Albertfalva

(Budapest XI, 1–3 Mezőkövesd Street, Lrn.: 43567/2)

A Budapest XI. kerület, Mezőkövesd utca 1-3. szám alatti, régészetiileg védett telken, lakópark építéséhez kapcsolódóan megelőző feltárás elvégzését írta elő a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH). A régészeti munkákkal az egykori Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálatot (KÖSZ) bízta meg a KÖH, aki a Budapesti Történeti Múzeum szakmai irányításával 2010. április 7. és június 16. között végeztette el a feltárást.

Első lépésben a KÖSZ gépi munkaerővel eltávolította a kivitelező által megadott építkezési területeken található, változó vastagságú újkori feltöltést és épületalapozásokat. Ezt követően – már a mi irányításunkkal – a munkagép ugyanezen a területen a humusz réteges eltávolításával folytatta a feltárást (1. kép).

A feltárás alá vont munkaterület északi része (I. ütem területe) régészeti szempontból meglehetősen lepusztult volt, sok újkori bolygatással és közműárakkal. Északnyugati zónájában egy korábbi te-reprendezés a humuszréteg jelentős részét elpusztította, az altalajba mélyedő régészeti jelenségeket pedig korábban egy épületalap kiásásakor bolygatták meg jelentősen. Ennek ellenére az I. ütem munkaterületének északnyugati részében, illetve az ezzel összefüggő II. ütem északi sávjában, a Duna egykori árteréből

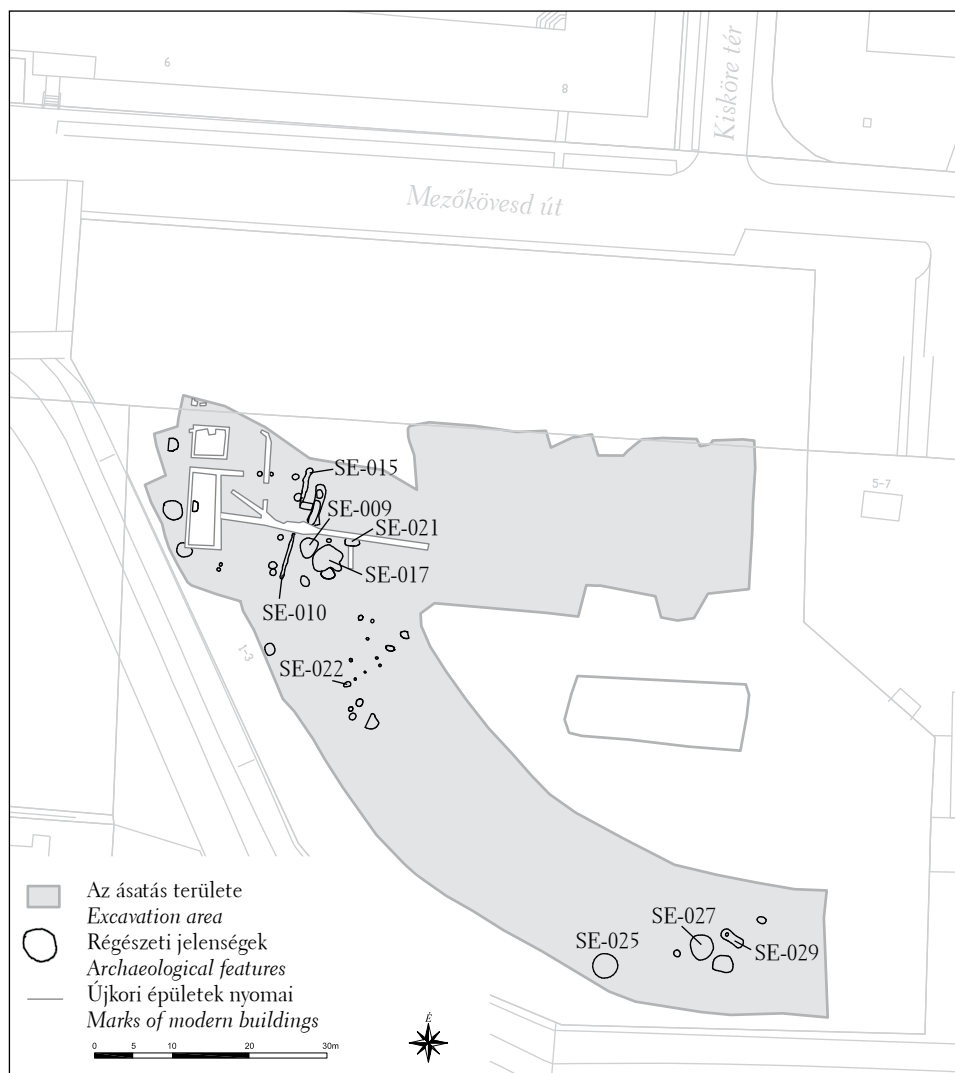
The Cultural Heritage Protection Office (KÖH) ordered that an investment-led excavation be conducted on the listed archaeological site at 1-3 Mezőkövesd Street in District XI in Budapest preceding the construction of a residential district. The KÖH commissioned the former Cultural Heritage Protection Service (KÖSZ) to carry out the archaeological work, who ordered that the actual excavation be carried out under the archaeological direction of the Budapest History Museum between April 7 and June 16, 2010.

The first step was that the KÖSZ had the modern period fill and building foundations of varying thicknesses mechanically removed from the construction territories identified by the building contractor. Then the excavator continued with the removal of the humus in layers under our supervision (Fig. 1).

The northern part of the excavation territory (territory of phase I) was fairly badly damaged from an archaeological point of view by many modern disturbances and trenches of public utilities. In the north-western zone, earlier landscaping work had destroyed the better part of the humus layer, while the archaeological phenomena dug into the subsoil were significantly disturbed by a building foundation. Nevertheless, archaeological phenomena

kiemelkedő alacsony szárazulaton, két korszak régészeti jelenségeit sikerült megfigyelni. A kultúrréteg maradványának eltávolításakor elszórta középső neolitikus kerámiatöredékek kerültek elő, amelyek a Dunántúli Vonaldíszes Kerámia kultúrája (DVK) fiatalabb, ún. Zseliz időszakát képviselik. A meglehetősen lepusztult

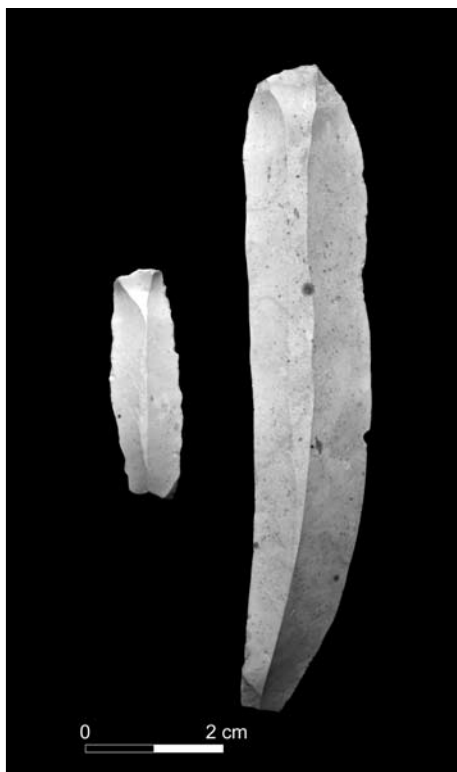
from two periods could be observed in the northwestern part of the territory of phase I and in the northern zone of the connected phase II on a low elevation rising from the former floodplain of the Danube River. As the remains of the culture-bearing layer had been removed, scattered middle Neolithic shards were collected

1.kép: Összesítő alaprajz az ásásról
Fig. 1: Complex summary map of the excavation

területen 100,30 mBf. magasságnál jelentkező altalajban 12 különböző méretű gödört, valamint két keskeny árkot és elszórtan elhelyezkedő oszlophelyek nyomait tudtuk megfigyelni. Az objektumok többsége lelet nélküli volt, vagy minimális neolitik kerámiatöredéket tartalmazott. Két gödörben (SE-017, SE-021), újkőkori kerámiatöredékek mellett, a középső rézkor időszakába tartozó leleteket is találtunk. Vélhetően ebbe az időszakba tartozhat egy további, az SE-017-tel rétegtani összefüggést mutató gödör (SE-009) is. Mindkét beásás alakatlan, egyenetlen aljú volt, betöltésükből a viszonylag nagy mennyiségű vessző-, illetve áglenyomatos paticsötredék mellett rendkívül kevés kerámiatöredék került elő. A területről származó, összességében igen gyér leletanyagból egy kőből pattintott késpenge előkerülését kell még kiemelnünk (2. kép).

Az objektumok keltezése egyébként több esetben is problematikus. Ez mondható el a vélhetően földfelszínre emelt épületekhez tartozó oszlophelyeknél is, ugyanis ilyen szerkezetű építményeket mindkét korszakból ismerünk. A konstrukciós elemek jellegzetességei alapján a felület északnyugati részén csoportosuló nagyobb méretű oszlophelyek jobbára az újkőkorra jellemzőek, míg az észak-déli irányú, egykor talán összefüggő keskeny árkok (SE-010 és SE-015), valamint a II. ütem északi területén talált kisebb cölöplyukak inkább a középső rézkor időszakához kötődhetnek. Nem egyértelmű a II. ütem északi sávjában feltárt kisméretű gödörök egyikében előkerült temetkezés keltezése sem, mivel településeken történő temetkezésre ugyancsak rendelkezünk adatokkal mindkét időszakból. Az ovális sírgödörből (SE-022) egy kisgyermek nyugat-keleti tájolású, rossz megtartású, mel-

2. kép: Pattintott késpengek az I. ütem területéről
 Fig. 2: Flaked stone tools from the territory of phase I

from the later, so-called Zseliz phase of the Transdanubian Linear Pottery Culture (TLP). Twelve pits of various sizes were found on the disturbed territory as well as two narrow ditches and scattered post-holes that were visible in the subsoil at a height above seal level 100.30 mBf. Most of the features contained no finds or only a few Neolithic shards. In two pits (SE-017, SE-021), finds from the Middle Copper Age were also recovered in addition to Neolithic pottery shards. A pit (SE-009) connected stratigraphically with former feature no SE-017 probably belonged in the same period. Both pits were amorphous with uneven bottoms. Their fills contained relatively many daub fragments

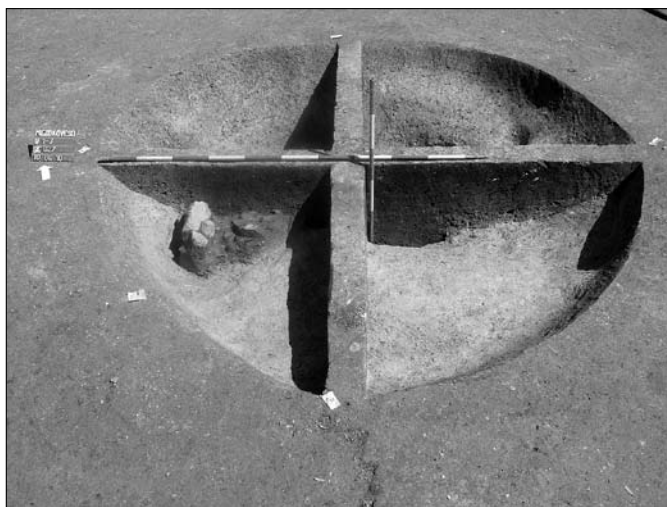
lékület nélküli csontvázának maradványait (koponya- és hosszúcsontok) tártuk fel.

A neolitikus kerámia jelenléte minden bizonnyal a munkaterület nyugati szomszédságában, a Fehérvári út 202. szám alatt 2004-ben napvilágra került középső neolitikus (Zseliz) településsel hozható összefüggésbe, esetleg annak keleti periferiáját jelezheti (VIRÁG–BESZEDES–REMÉNYI 2005). Ettől keletre, az I. ütem keleti felében megtelepedésre utaló nyomokat már nem találtunk. Középső rézkori megtelepedés nyomairól eddig nem tudunk a Mezőkövesd utca környékén, de a Duna egykori árterét kísérő szárazulatokon már több lelőhelyen váltak ismeretessé hasonló korú telepnyomok. A korszak igen gyér hagyatéka területünkön rövid ideig tartó megtelepedésre utal. A környék eddigi kutatása alapján további hasonló korú, ezzel összefüggő jelenségekre leginkább északi irányban lehet számítani.

A fentiekől elkülönülten, a terület déli részén (II. ütem déli része), átlagosan 99,500 mBf. magasságnál, a késő rézkori Baden-kultúra öt, különböző méretű

with the imprints of twigs and branches as well as a few shards. A flaked stone knife was found among the poor find material from the site (Fig. 2).

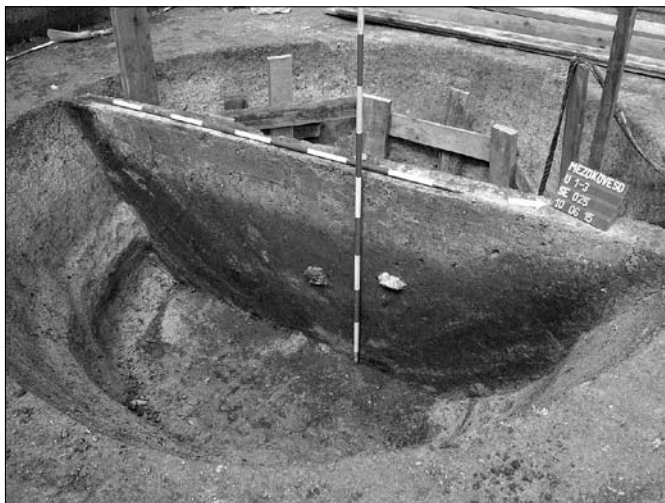
The dating of the features was problematic in a number of cases. This was true in the case of the postholes, probably from over-ground buildings, since such constructions are known from both periods. Based on the characteristics of the construction elements, the large postholes clustered in the northwestern part of the territory are generally characteristic of the Neolithic, while the north-south running, perhaps once connected, narrow trenches (SE-010 and SE-015) and the small postholes in the northern zone of phase II are more likely associated with the Middle Copper Age. The dating of the burial uncovered in one of the small pits in the northern zone of phase II is also uncertain since burials within settlements are known from both periods. The poorly preserved remains of the west-east oriented skeleton of a child (skull and long bones) were uncovered without grave goods in an oval grave shaft (SE-022).

3. kép: A késő rézkori Baden-kultúra gödre feltárás közben
Fig. 3: Pit of the Late Copper Age Baden Culture during excavation

4. kép: Római kori kút bontás
közben

Fig. 4: Roman period well
during excavation

gödre, valamint egy római kori földkút (SE-025) került elő. A legnagyobb méretű késő rézkori gödör (SE-027) bőséges, jellegzetes kerámiaanyagot tartalmazott a Baden-kultúra klasszikus fázisából (3. kép). Ugyancsak innen, néhány pattintott kőeszköz és egy félig kész csiszolt kőbalta töredéke is előkerült. Az objektum északi részében csoportosulva nagyobb méretű köveket, egyebek mellett különböző nagyságú őrlőkő töredékeket bontottunk ki, közöttük kerámiatöredékekkel. Egy további gödör (SE-029) betöltésének felső rétegében egy valószínűleg kavicsal alapozott kemence elbontott maradványait planírozták el. A település feltárt területén összességében feltűnő az állatsontok hiánya, a gödrökben az említett leleteken kívül csak kevés kagylóhéj került még elő.

A terület fekvése alapján a Baden-kultúra településének előkerülése nem meglepő. Elképzelhető, hogy területünkön a Kitérő útnál legutóbb 2004-ben kutatott késő rézkori település északi szélét sikerült lehatárolnunk (ENDRÓDI 2005).

A feltárás egyetlen római kori objektumát a fentiekben érintett földkút (SE-

The appearance of Neolithic pottery is certainly connected with the Middle Neolithic (Zseliz) settlement uncovered at 202 Fehérvári Road west of our site in 2004, perhaps indicating its eastern periphery (VIRÁG-BESZÉDES-REMÉNYI 2005). No traces of a settlement were discovered east of it in the eastern part of phase I. There is no data of Middle Copper Age settlement traces in the region of Mezőkövesd Street although settlement traces from the period had been unearthed at several sites in the dry zones along the former flood plain of the Danube River. The modest remains from the period attest to short-term settlement. Based on investigation results from the region, further phenomena from the same period connected to these, can be expected to the north.

Five pits of various sizes from the Late Copper Age Baden Culture and a Roman period well shaft (SE-025) were uncovered separately among the above phenomena in the southern part of the territory (southern side of phase II) at an average altitude of 99.500 mBf. The largest Late Copper Age pit (SE-027) contained a rich and

025) jelentette, amely az albertfalvai *auxiliáris vicus* nyugati-északnyugati peremzónájához tartozott. Az erős talajvizesedés miatt a kútakna betöltését csupán 1,5 méter mélységig tudtuk kibontani, így a feltételezhető fa kútbélések szintjéig már nem tudtunk lejutni (4. kép). A leletanyag szegényes volt; egy őrlőkő, néhány *imbrex*- és vasszegtöredék, valamint jellegtelen provinciális kerámiatöredékek kerültek elő csupán.

M. Virág Zsuzsanna – Beszédes József

Irodalom/References:

ENDRŐDI 2005 – Endrődi A.: A késő-bronzkori Baden-kultúra településjelenségei Albertfalván (Settlement phenomena of the Late Bronze Age [*sic!*] Baden culture at Albertfalva). *Aqfűz* 11 (2005) 123–128.
VIRÁG–BESZÉDES–REMÉNYI 2005 – M. Virág Zs. – Beszédes J. – Reményi L.: Régészeti kutatások az egykori albertfalvai strand területén (Archaeological investigations on the territory of the former open-air bath of Albertfalva). *Aqfűz* 11 (2005) 129–136.

characteristic ceramic material from the classical phase of the Baden Culture (Fig. 3). A few flaked stone tools and a fragment of a half-finished, polished stone axe were also recovered here. Large stones, among them quern fragments of various sizes were found in a group in the northern part of the feature with shards between them. The pulled down remains of an oven, which probably had had a gravelly foundation, were found leveled in the upper layer of another pit (SE-029). The absence of animal bones was striking in part of the settlement that was brought to light. Beside the above-mentioned finds, only a few bivalve shells were found in the pits.

The appearance of a settlement of the Baden Culture was not astonishing given the location of the site. It is possible that we have located the northern border of the Late Copper Age settlement last investigated at Kitérő Road in 2004 (ENDRŐDI 2005).

The only Roman Period feature at the site was the above-mentioned well shaft (SE-025), which was located on the northern – northwestern periphery of the auxiliary vicus of Albertfalva. As the soil was sodden, the fill of the well shaft could be excavated only to a depth of 1.5 m. It was not possible to reach to level of the supposed wooden lining of the well (Fig. 4). There were only a few finds inside including a quern, fragments from a few imbrices and iron nails as well as an indistinctive provincial sherds.

Zsuzsanna M. Virág – József Beszédes